

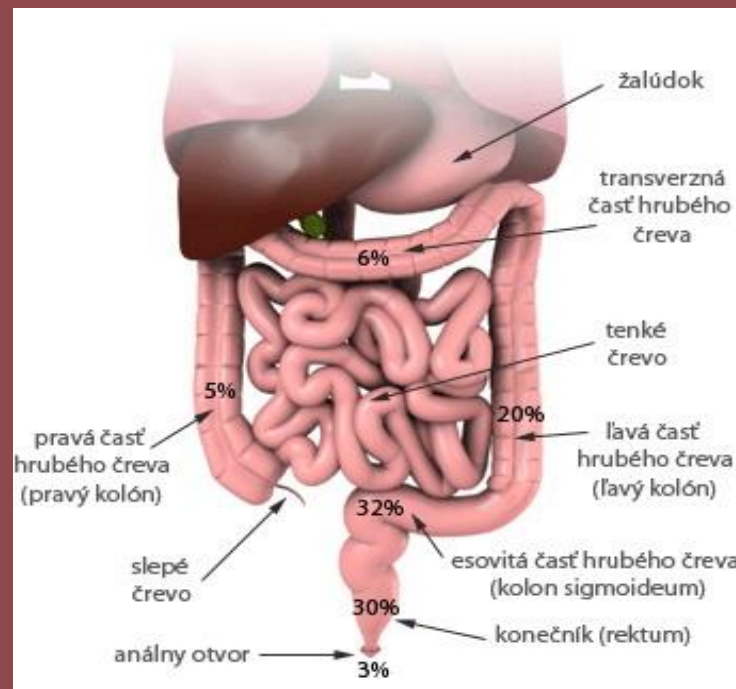
Prevencia nádorových ochorení hrubého čreva

Kolorektálny karcinóm - KRCa

- rakovina hrubého čreva a konečníka je ochorenie, ktoré môže postihovať ktorúkoľvek časť hrubého čreva a prerastať do iných orgánov.
- je zhubný nádor, ktorý vzniká z buniek vystielajúcich hrubé črevo a konečník.
- je ochorenie, pri ktorom sa normálne bunky výstelky hrubého čreva alebo konečníka začnú meniť, nekontrolovane rásť a nezanikajú.
- ***ide o druhý najčastejší druh rakoviny u mužov i žien, predstavujúci 13% všetkých prípadov rakoviny.***
- kolorektálne karcinómy sú nádory, ktoré vznikajú v najvnútornejšej vrstve čreva a prerastajú cez jeho ďalšie vrstvy.

Hrubé črevo

- je orgán dlhý približne 1,5 m,
- rakovina môže vzniknúť v ktorejkoľvek jeho časti.
- najviac (až dve tretiny nádorov) je lokalizovaných v zostupnej časti čreva a v konečníku, ale môžu vzniknúť aj na viacerých miestach súčasne.

- väčšina týchto karcinómov začína rásť na sliznici z vnútornej strany hrubého čreva alebo konečníka v podobe malých výčnelkov – **polypov**,
- polypy v hrubom čreve pribúdajú s vekom,
- má ich 1 človek z desiatich nad 60 rokov,
- skôr než môžu prejsť do rakoviny hrubého čreva, existujú mnoho rokov nepozorovane,
- polyp zistený včas, možno bezbolestne odstrániť aj bez operácie,

Polypy

Až 80 % prípadov kolorektálneho karcinómu vzniká z **adenómu – nezhubného nádoru**, ktorý sa v čreve objavuje ako žľazový polyp a vyzerá ako výčnelok na sliznici čreva.

Adenóm je **predrakovinový stav** a zmeny, ktoré sa v ňom postupne odohrávajú, môžu spôsobiť vznik zhubného nádoru.

- táto premena môže trvať aj niekoľko rokov.

Nádorové bunky sa môžu rozširovať do okolitých tkanív, poškodzovať ich, môžu sa z nádoru uvoľniť a dostať sa do krvného obehu alebo lymfatického systému.

Tak sa nádor rozšíri aj do vzdialených častí tela a vytvára druhotné nádorové ložiská – **metastázy**.

Štádiá rakoviny hrubého čreva

- Stupeň 0** - ranné štádium, keď sa rakovina nachádza na povrchu vnútornej vrstvy steny čreva.
- Stupeň I** - rakovina sa rozrástla do vnútorných vrstiev črevnej steny.
- Stupeň II** - rakovina sa rozšírila do svalovej vrstvy steny čreva.
- Stupeň III** - rakovina sa rozšírila do lymfatických uzlín.
- Stupeň IV** - rakovina sa rozšírila do ďalších orgánov – vznik metastáz.

Štádiá rakoviny hrubého čreva

Štádiá ochorenia

0 **polyp hrubého čreva**
- je nezhubný, no môže sa zmeniť na malígny, teda zhubný útvar v hrubom čreve

1. etapa - začínajúca sa rakovina v najvnútornejšej časti čreva

2. etapa - rakovina vo vnútorných častiach hrubého čreva

3. etapa - rakovina sa rozšírila cez svalovú stenu hrubého čreva

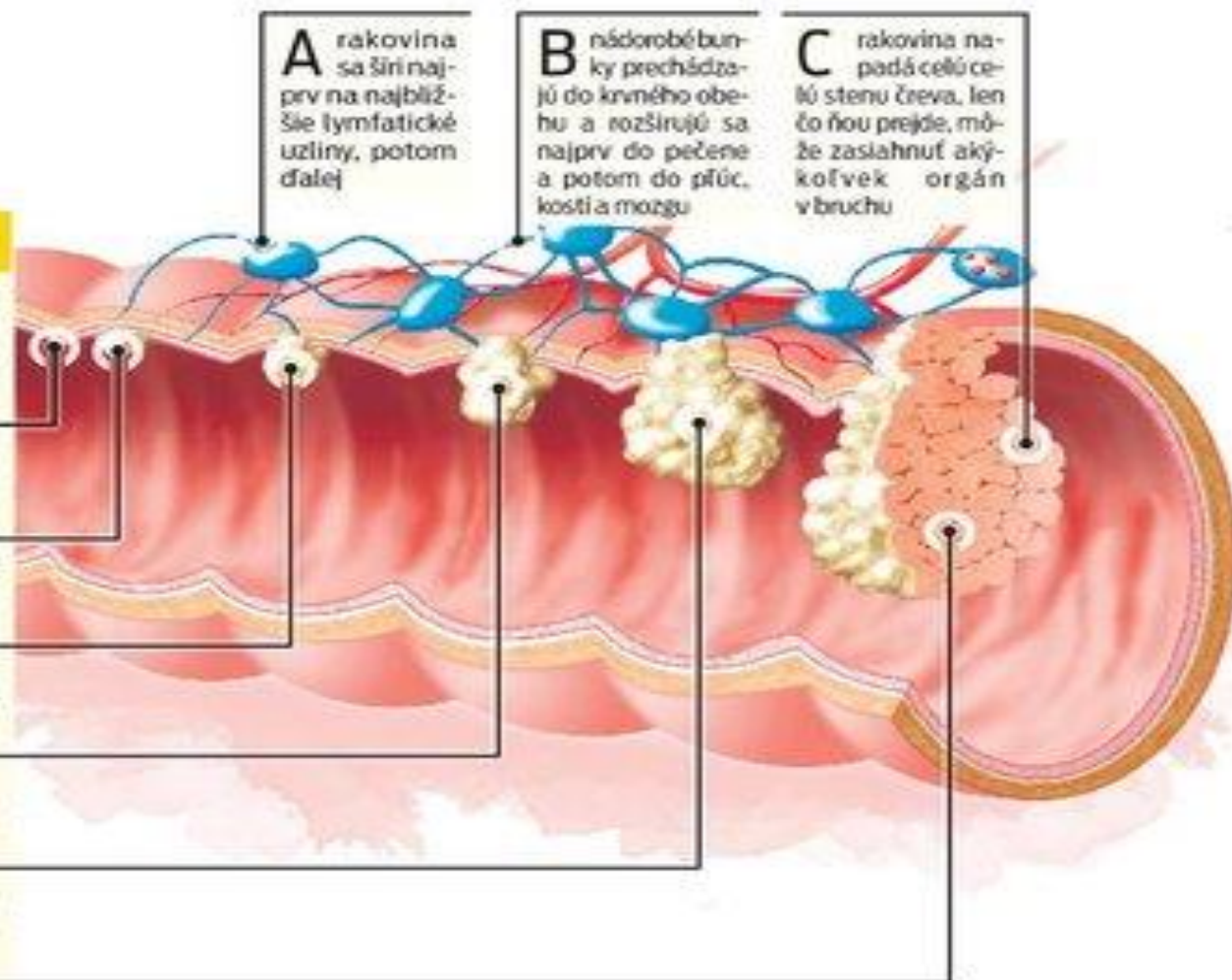
4. etapa - rakovina sa rozšírila do lymfatických uzlín

5. etapa - rakovina sa rozšírila do vzdialených orgánov

A rakovina sa šíri najprv na najbližšie lymfatické uzliny, potom ďalej

B nádorové bunky prechádzajú do krvného obehu a rozširujú sa najprv do pečene a potom do pľúc, kostí a mozgu

C rakovina napadá celú stenu čreva, len čo ňou prejde, môže zasiahnuť akýkoľvek orgán v bruchu

Fakty

- ak sa karcinóm zistí zavčas a nachádza sa iba **v stene čreva**, potom **5 - ročné prežitie** pacientov s kolorektálnym karcinómom je **asi 90 %**.
- ak sa karcinóm rozšíril do **lymfatických uzlín**, päťročné prežitie je **66 %**.
- ak karcinóm metastázoval do vzdialenejších častí tela, päťročné relatívne **prežitie je 9%**.
- za ostatných 20 rokov **úmrtnosť** na tento typ karcinómu **poklesla** pravdepodobne preto, že mnohé prípady tohto ochorenia sa zistili včas a tiež preto, že sa zdokonalili liečebné postupy.

- Na svete každý rok ochorie asi 1 milión ľudí a 1/2 milióna každý zomrie.
- Na Slovensku
 - ochorie každý rok asi 2600 ľudí
 - približne 1600 ľudí zomrie.
- Spolu s Českou republikou držíme smutné svetové prvenstvo
 - tak vo výskyte ako aj v úmrtnosti.
- Výskyt kolorektálneho karcinómu sa zvyšuje s pribúdajúcim vekom:
 - väčšina z tých, ktorí ochorejú, má 60 alebo 70 rokov,
 - riziko rozvinutia ochorenia sa v závislosti od rizikových faktorov začína zvyšovať po 40. roku života.

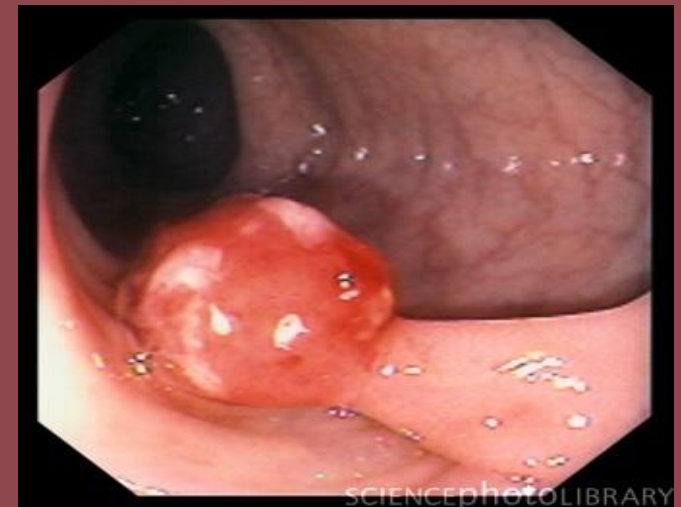
Príznaky

- ❖ zmena zvyklostí pri vyprázdňovaní stolice a pretrvávajúce problémy dlhšie než mesiac pri akejkolvek intervencii,
- ❖ stolica je redšia ako zvyčajne alebo dochádza k častejšiemu vyprázdňovaniu,
- ❖ spočiatku často býva zápcha,
- ❖ hlien v stolici,
- ❖ čerstvá krv v toaletnej mise, alebo na papieri,
- ❖ bledosť kože a celková slabosť, chudnutie...

- *väčšina karcinómov sa po svojom vzniku vyvíja veľmi pomaly,*
- *čas medzi vznikom nádoru a jeho nárastom do štádia, ktoré spôsobuje problémy, trvá niekoľko rokov.*

Diagnostika

- **testy na skryté krvácanie**
- **krvné testy**
 - vyšetrenie červených krviniek môže naznačiť, že dochádza ku krvácaniu,
 - vysoké hladiny proteínu môžu znamenať, že karcinóm je agresívny alebo, že sa rozšíril do iných častí tela.
- **zobrazovacie vyšetrenia**
 - kolonoskopia + biopsia
 - ultrazvukové vyšetrenie
 - RTG vyšetrenie
 - irigografia
 - počítačová tomografia (CT)
 - magnetická rezonancia (MR)

Test na diagnostiku okultného krvácania v stolici - imunochromatografický rýchlotest

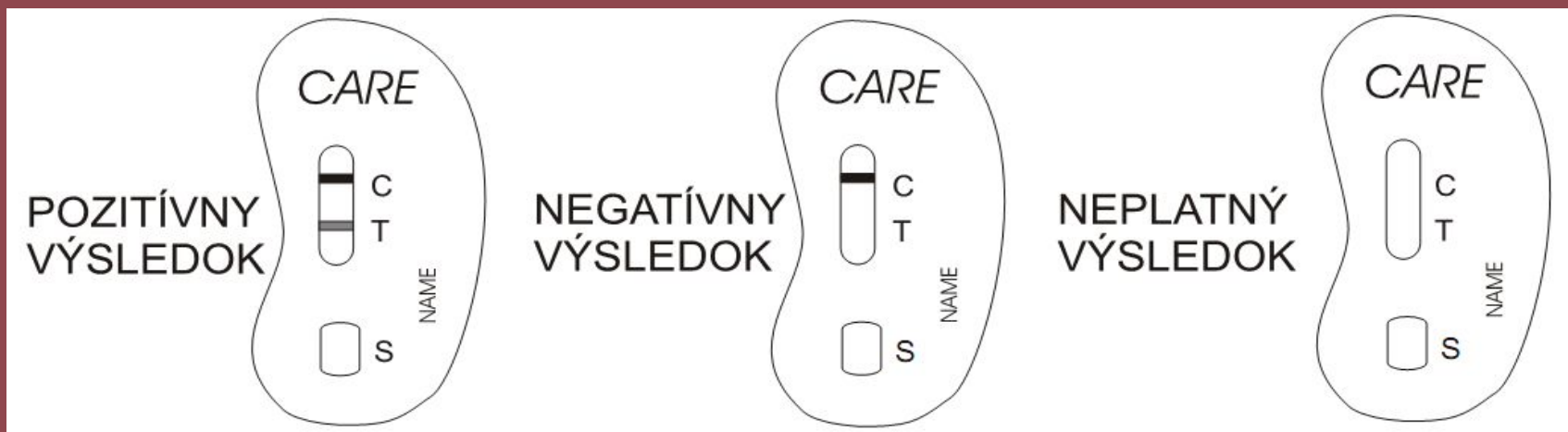
Dôkaz - skryté krvácanie v stolici – ľudský hemoglobín.

Črevné polypy vylučujú krv prinajmenšom občas,
črevná rakovina už vo veľmi skorom štádiu.

Pre tento test je špecifické to, že pri vykonávaní testu nie sú potrebné
žiadne obmedzenia v stravovacích návykoch.

Môže byť realizovaný nezávisle od denného času pri každej stolici.

Výsledok sa dozviete v priebehu niekoľkých minút.

POZITÍVNY - ak sa v priebehu reakčného času 5 minút objavia v reakčnom políčku testovacej kazety 2 fialové čiarky (pri C a T), aj keď bude čiarka pri T len veľmi slabá. Tým bol dokázaný výskyt krvi v stolici.

NEGATÍVNY - ak sa objaví v reakčnom políčku testovacej kazety iba 1 fialová čiarka (pri C). V tomto prípade nebol potvrdený výskyt krvi v stolici.

NEPLATNÝ - ak sa v reakčnom políčku po 5-10 minútach neobjaví žiadna fialová čiarka.

Test na okultné krvácanie sa zameriava na tri rizikové skupiny

1. Bezpríznakoví jedinci nad 50 rokov - interval 1x za 2 roky.
2. Bezpríznakoví jedinci nad 40 rokov, ktorí sú príbuzní 1. stupňa pacientov, u ktorých bol zistený karcinóm hrubého čreva a konečníka (t.j. rodičia, deti a súrodenci) - interval 1x ročne.
3. Ženy, u ktorých bol zistený nádor prsníka, maternice alebo vaječníka (nezávisle na veku) - interval 1x ročne.

Test na črevné polypy

Obsah balenia:

- návod na použitie
- testovacia skúmavka
- testovacia kazeta

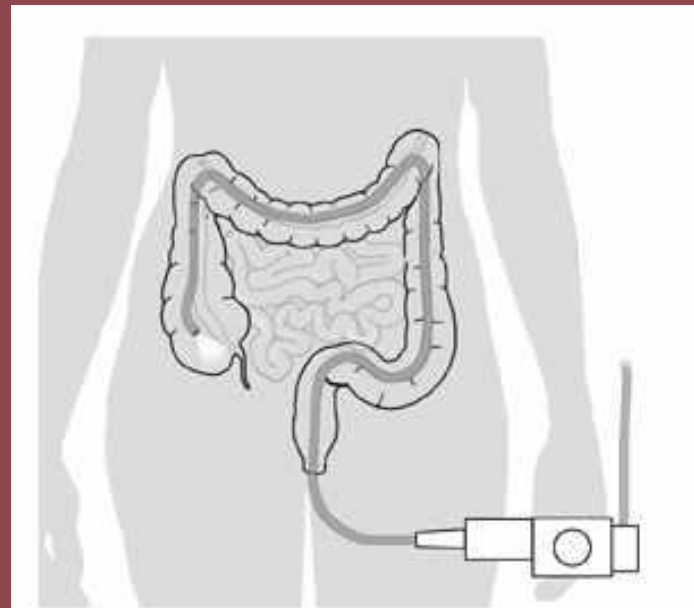
Vzorka: stolica

Metóda: immunochematografický rýchlotest

Dôkaz: skryté krvácanie v stolici – ľudský hemoglobín

Kolonoskopia

Umožňuje vyšetrujúcemu lekárovi:

- 1. priamo pozorovať a odhaliť zmeny na sliznici čreva a konečníka,**
- 2. odber vzorky sliznice na histologické vyšetrenie (biopsia),**
- 3. poskytuje tiež možnosť uskutočniť liečebné zákroky (odstránenie polypov).**

Bezplatné preventívne vyšetrenia

- Ak má pacient viac ako 50 rokov alebo v rodine niekoho s nádorom hrubého čreva - **vyšetrenie stolice na skryté krvácanie raz za 2 roky.**
- ak má pacient viac ako päťdesiat rokov, má nárok na bezplatné **kolonoskopické vyšetrenie raz za desať rokov.**
- ak mali najbližší pokrvní príbuzní rakovinu hrubého čreva alebo konečníka, má pacient nárok na bezplatné **vyšetrenie raz za 5 rokov bez ohľadu na svoj vek.**

Prevencia

- najúčinnnejšie spôsoby ochrany pred rakovinou hrubého čreva a konečníka sú pravidelná fyzická aktivita, zníženie spotreby červeného a technologicky spracovaného mäsa, alkoholu a fajčenia.

❖ ďalšie spôsoby ochrany pred týmto druhom rakoviny sú:

- a) udržiavanie telesnej hmotnosti v odporučených limitoch
- b) strava
- c) pravidelné vyprázdňovanie a posudzovanie stolice
- d) preventívne prehliadky

Odporúčané potraviny

- ❖ vláknina, celozrný chlieb, cestoviny
- ❖ ovocie (napr. jablká)
- ❖ zelenina (najmä mrkva a špenát)
- ❖ kvasené mliečne produkty
- ❖ ochranný účinok preukázali vitamíny A, C a E
- ❖ účinná v prevencii je aj kyselina listová, selén a vápnik.

Obmedzit' alebo vylúčiť

- ❖ červené mäso (hovädzie, bravčové, jahňacie)
- ❖ silne prepečené mäso
- ❖ údením spracované mäso
- ❖ pečienku a iné druhy vnútorností
- ❖ tuky a vysokokalorické potraviny, najmä živočíšneho pôvodu
- ❖ údené vysokotučné sýry
- ❖ cukor
- ❖ alkohol

Liečba

Najbežnejším spôsobom liečby tohto ochorenia je **chirurgický zákrok.**

Podľa potreby sa využíva **chemoterapia / rádioterapia:**

- a) pred operáciou kvôli zmenšeniu nádoru,
- b) po operácii na doliečenie.

Pacienti sú do konca života dispenzarizovaní,
absolvujú pravidelné vyšetrenia.

Kolonostómia

- je umelý vývod hrubého čreva brušnou stenou navonok, ktorý slúži na vylučovanie stolice v prípade, že je táto funkcia narušená.
- potrebná v čase hojenia, ale tiež v prípade, keď je nádor umiestnený veľmi blízko ku konečníku (menej ako 5 - 8cm) a nie je možné črevo po odstránení nádoru „spojiť“.
- sú tiež situácie, kedy nie je možné črevo či konečník úplne sfunkčniť a preto je kolostómia trvalým riešením.

Rakovina hrubého čreva

JE VYLIEČITELNÁ

ak sa zistí včas!

